

Miljoenen dollars uitgeven om een museum te bouwen, maar geen acht slaan op de museale en wetenschappelijke gedragscodes, dat is vragen om problemen. Problemen die het Bible Museum in Washington volop heeft gekregen en die voorlopig niet zullen verdwijnen.

door JONA LENDERING

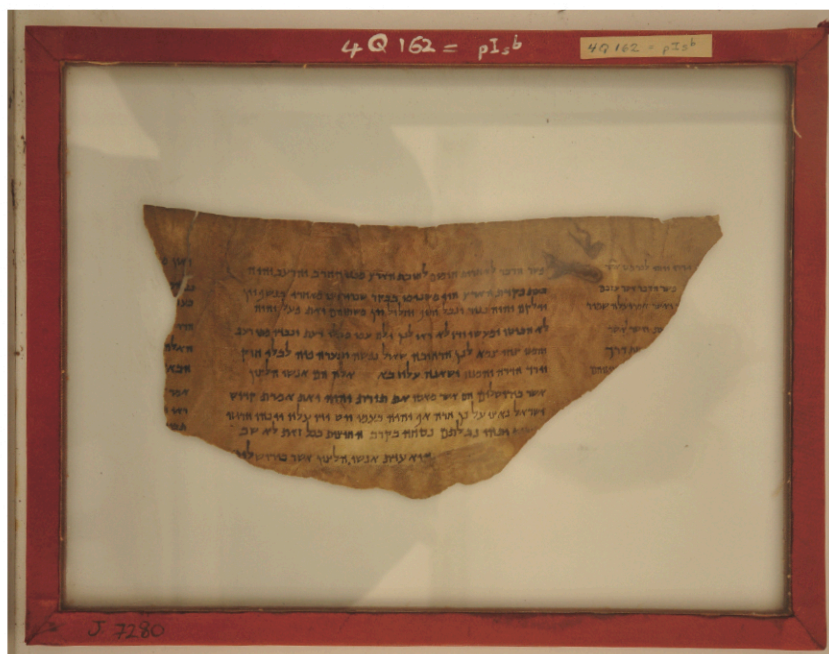
Ze waren dus vals, de vijf fragmenten van de Dode Zee-rollen die worden tentoongesteld in het Bible Museum in Washington. Het komt niet als een verrassing. Het is het zoveelste bedrijf in een tragische klucht.

Het begint als de even gelovige als rijke Amerikaanse familie Green in Washington een museum laat bouwen om het gelijk van de Bijbel te bewijzen. Het wordt in november 2017 geopend, met recensies die variëren tussen *himmelhoch jauchzend* (de evangelische pers) tot *zum Tode betrübt* (de rest van de pers). Waar iedereen het echter over eens is, is dat de hoeveelheid objecten duizelingwekkend is: volgens één schatting zijn het er veertigduizend.

Het wonderlijke is echter dat handelaren in oudheden in de voorgaande jaren niet hebben gemerkt dat een rijke partij massaal voorwerpen is gaan opkopen. Kwade tongen fluisteren daarom dat de collectie grotendeels is aangekocht op de zwarte markt. Sinds de Arabische Lente is in Egypte, Syrië en Irak immers nogal wat geplunderd. Die kwade tongen blijken de waarheid te spreken. De Greens hebben al afscheid moeten nemen van een reeks illegaal aangekochte Iraakse voorwerpen. Ze krijgen een boete van drie miljoen dollar.

Nu, in oktober 2018, blijkt dat

Hooggeleerd vandalisme

Een fragment van een Dode Zee-rol met commentaar op Jesaja (Jordan Museum, Amman). Om misverstanden te vermijden: aan de echtheid van deze perkamentsnipper wordt niet getwijfeld.

de familie Green zich ook nog knollen voor citroenen heeft laten verkopen. De fragmenten van de Dode Zee-rollen zijn vals. (De Dode Zee-rollen zijn een tweeduizend jaar oude verzameling van een kleine duizend boekrollen met joodse religieuze teksten. Ze liggen vrijwel allemaal in Jeruzalem, maar de laatste tijd duiken op de zwarte markt onbekende snippers op.)

Buiten de evangelische kring van de Greens zal niemand hiervan hebben opgekeken, aangezien de hele collectie onprofessioneel is aangelegd. De Greens hebben er niet op gelet of de aanschaf legaal was, of een object echt was en evenmin op de museale en wetenschappelijke gedragscodes. Maar die gedragscodes zijn er niet voor niets.

Eén van de doelen die daarmee worden gediend, is dat musea geen

vervalsingen aankopen. Als het gaat om oude teksten zijn die simpel te maken. Je koopt op eBay wat oud papyrus of perkament, zodat het laboratorium dat een koolstofdatering uitvoert, concludeert dat het schrijfmateriaal oud is. Je maakt inkt volgens een antiek recept, zodat bij spectrometrisch onderzoek geen onrechtmatigheden te zien zijn. Je vermijdt scherpe schrijfmaterialen, zodat een elektronenmicroscop geen recente krasjes in het schrijfmateriaal kan ontdekken. Zo simpel is het een vervalsing te produceren die niet in een laboratorium te herkennen is. Daarom staat in de gedragscodes dat onderzoekers oude teksten die niet uit een gecontroleerde opgraving komen, moeten negeren. Voorwerpen zonder *provenance* (gedocumenteerde herkomst) zijn

te verdacht om wetenschappelijk waarde te hebben.

De Greens hebben inmiddels betere wetenschappelijk medewerkers aangetrokken, maar de problemen zijn daarmee nog lang niet voorbij. Er loopt namelijk nog onderzoek naar de uit Egypte afkomstige papyri. Van ten minste één daarvan staat vast dat die al eens op eBay is aangeboden en dus uit het illegale circuit afkomstig is.

En er zijn meer problemen. De Greens kochten oudheden in bulk op en er is nogal wat bijvangst, zoals papier-machédelen van mummies. De Greens deden die van de hand aan wetenschappers die deze 'kartonnages' uit elkaar haalden, op zoek naar papyri. Die kartonnages zijn jonger dan egyptologen tot nu toe mogelijk achtten en de papyrusjagers vernietigden dus onvervangbare, belangrijke egyptologische data. Bovendien was hier geen aanleiding voor, omdat er al tienduizenden onuitgegeven papyri in musea liggen. Dit is dus hooggeleerd vandalisme.

Over één van die bijvangstpapyri, met teksten van de Griekse dichteres Sappho, heeft de ontdekker zijn verhaal al drie keer bijgesteld. Er is dus geen geldige provenance en wetenschappers hadden er met een grote boog omheen behoren te lopen. De vraag is waarom een doorgaans keurige wetenschappelijke uitgeverij als Brill in Leiden met de Greens in zee ging en waarom doorgaans eervolle wetenschappers papyri zonder overtuigende provenance gingen publiceren.

Dat de hoogmoed van een evangelisch-christelijke familie met meer ambitie dan wijsheid voor de val kwam, is misschien aanleiding tot *schadenfreude*. De implicaties voor het wetenschappelijk bedrijf zullen vermoedelijk serieuzer zijn. Het ergste van deze affaire moet nog komen, of: behoort te komen. Want de academische doofpotten zijn diep.